

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО, ФІНАНСОВОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

УДК 342.97

DOI 10.32755/sjlaw.2021.01.061

Ніщимна С. О.,

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного, цивільного та господарського права і процесу, Академія Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0001-7424-7688

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ

Стаття присвячена характеристиці особливостей адміністративно-правового забезпечення організації освітнього процесу в Академії Державної пенітенціарної служби. Освітній процес у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, яким є й Академія Державної пенітенціарної служби, здійснюється відповідно до норм законодавства про вищу освіту, хоча загальне підпорядкування здійснюється профільним міністерством – Міністерством юстиції України. Маючи певні особливості щодо підготовки курсантів, слухачів та ад'юнктів, Академія поряд з цим готує й студентів та аспірантів за кошти фізичних, юридичних осіб.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, освітній процес, Міністерство юстиції України, Академія Державної пенітенціарної служби, пенітенціарна система.

Постановка проблеми. Із проголошенням незалежності Україна взяла курс на розбудову європейської держави з відповідними стандартами у всіх сферах державної діяльності. Одним із пріоритетних напрямів цього курсу є розбудова нової системи функціонування структури правоохоронних органів, у тому числі пенітенціарної системи. Незважаючи на кардинальні трансформаційні процеси в пенітенціарній системі, її діяльність зорієнтована на належну організацію підготовки пенітенціарного персоналу України для якісного виконання своїх функціональних обов'язків та захист прав і свобод людини. Для належного

функціонування цього інституту необхідні професійні кадри, які і будуть обличчям розбудови нової пенітенціарної системи України з дотриманням провідних стандартів європейської спільноти.

Підготовка пенітенціарного персоналу України є досить неоднозначною та не має єдиної системи підготовки кадрів. Післядипломна освіта персоналу не завжди здійснюється з дотриманням чинного законодавства України. Пенітенціарний персонал є оновленим, оскільки кадровий апарат суттєво за ці роки помолодшав, але рівень професійної майстерності є недостатнім для виконання своїх функціональних обов'язків на високому професійному рівні. Без належного адміністративно-правового регулювання підготовки пенітенціарного персоналу України ефективність навчання та професійної підготовки кадрів, здійснюваного під час реформування системи, не буде відповідати вимогам сьогодення та міжнародним стандартам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових досліджень вітчизняних учених з питань вдосконалення системи підготовки пенітенціарного персоналу та його адміністративно-правового забезпечення відзначимо праці: С. Зливка, О. Аксьонова, Р. Алієва, Є. Бараша, О. Боднарчука, М. Вербинського, А. Галай, С. Гречанюка, К. Муравйова, В. Пузирного, М. Сикала, О. Ткаченка, Д. Ягунова та ін.

Отже, в науковому доробку вітчизняних учених здійснювалися дослідження підготовки пенітенціарного персоналу в Україні в різні періоди функціонування пенітенціарної системи України. Разом з тим за сучасних умов особливої актуальності набувають питання, що стосуються стану адміністративно-правового забезпечення підготовки персоналу пенітенціарної системи України загалом та в Академії Державної пенітенціарної служби зокрема.

Метою статті є дослідження адміністративно-правового забезпечення освітнього процесу в Академії Державної пенітенціарної служби.

Виклад основного матеріалу. Академія Державної пенітенціарної служби (Академія) утворена та здійснює свою діяльність відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [1]. Згідно зі Статутом закладу вищої освіти – Академія Державної

пенітенціарної служби є самоврядним та автономним вищим навчальним закладом із специфічними умовами навчання, який є державною установою, фінансується за рахунок коштів державного бюджету і віднесено до сфери управління центрального органу виконавчої влади – Міністерства юстиції України [2].

Відповідно до пункту 6 частини першої статті 1 вищий військовий навчальний заклад (заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання) – заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Збройних сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, центральних органів виконавчої влади із спеціальним статусом, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту [1].

Основна мета діяльності Академії – підготовка фахівців у галузі знань «Правоохоронна діяльність», «Право», «Соціальні та поведінкові науки» та інших галузей для забезпечення потреб Державної кримінально-виконавчої служби України, суспільства кваліфікованими фахівцями з вищою освітою, науковими, науково-педагогічними кадрами згідно з державним замовленням, договірними зобов'язаннями і формування таким чином нових поколінь національної інтелігенції.

Напрями освітньої діяльності Академії включають:

– підготовку для забезпечення потреб Державної кримінально-виконавчої служби України за державним замовленням і договірними зобов'язаннями кваліфікованих фахівців з вищою освітою в галузі знань «Правоохоронна діяльність», «Право», «Соціальні та поведінкові науки», а також для органів влади, підприємництва, вищої освіти, науки, інших галузей України та інших країн;

– здійснення діяльності, пов'язаної з професійною підготовкою (первинна професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації) персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, у структурних підрозділах Академії; підвищення кваліфікації персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Завдання діяльності Академії, що ставляться в освітньому процесі, визначаються метою її діяльності, викладені в Статуті й полягають у провадженні на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями; провадженні навчальної, наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі.

Основними учасниками освітнього процесу в Академії, як і в будь-якому закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання, поряд із науково-педагогічним персоналом, є:

– курсант – особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання) і навчається з метою здобуття вищої освіти за певним ступенем та якій присвоєно військовоє звання рядового, сержантського і старшинського складу або спеціальне звання рядового, молодшого начальницького складу або таке звання вона мала під час вступу на навчання;

– слухач – особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання) з метою здобуття вищої освіти і має військовоє звання офіцерського складу або відповідне спеціальне звання середнього чи старшого начальницького складу;

– ад'юнкт – особа, зарахована до вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання) для здобуття ступеня доктора філософії [1].

Крім цих категорій здобувачів, вищу освіту в Академії можуть здобувати і студенти та аспіранти – особи, які зараховані до Академії для навчання за кошти фізичних, юридичних осіб з метою

здобуття вищої освіти на першому (бакалаврському), другому (магістерському) та третьому (освітньо-науковому) рівнях.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» Академія готує фахівців за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами за такими рівнями вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень.

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої чи освітньо-наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти: бакалавр; магістр; доктор філософії.

Освітня діяльність ґрунтується на принципах:

- багатопрофільної діяльності за напрямами, спеціальностями і спеціалізаціями для задоволення потреб сталого розвитку науки;
- високої якості освітніх послуг, змісту та результатів освіти, технологій навчання; багатоступеневості підготовки фахівців;
- демократизації системи навчання;
- задоволення освітніх потреб учасників освітнього процесу відповідно до їхніх інтересів, здібностей і потреб у галузі, в якій вони здобувають вищу освіту;
- участі у створенні й оновленні стандартів вищої освіти як обов'язкового мінімуму змісту освіти та навчання;
- відповідності освітньо-кваліфікаційних характеристик і освітніх (освітньо-наукових) програм підготовки випускників вимогам суспільного поділу праці;
- випереджального інноваційного розвитку вищої освіти;
- мобільності програм підготовки фахівців щодо задоволення вимог ринку праці;
- особистісної орієнтації освіти та освітнього процесу;
- інтеграції в європейський і світовий освітній простір;
- формування національних і загальнолюдських цінностей;
- системності аналізу чинників, що впливають на якість освітньої діяльності; моніторингу й діагностики якості освіти, сприяння розвитку громадського контролю.

Організація освітнього процесу в Академії Державної пенітенціарної служби здійснюється згідно з відповідним Положен-

ням [3]. Метою освітнього процесу визнано розвиток і саморозвиток людини як особистості в процесі навчання та виховання.

Зміст навчання як науково обґрунтована система наукового та методичного оформлення навчального матеріалу для різних рівнів вищої освіти складається з нормативної (обов'язкової) та вибіркової (варіативної) частин, відображених у відповідних програмах провадження освітньої діяльності та складених відповідно до них у навчальних планах. Навчання в Академії здійснюється як за денною (очною), так і за заочною формами.

Освітній процес в Академії здійснюється за такими формами: навчальні заняття (лекція, семінарське заняття, практичне заняття, індивідуальне заняття), консультація, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. Забезпечення Академією якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості) здійснюється відповідно до Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), затвердженого вченою радою Академії на підставі Закону України «Про вищу освіту».

Згідно зі статтею 64 Закону України «Про вищу освіту» випускники вищих військових навчальних закладів (закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання) направляються для подальшого проходження служби відповідно до законодавства. Випускники із числа студентів та аспірантів розподіленню не підлягають.

Висновки. Академія Державної пенітенціарної служби є самоврядним та автономним вищим навчальним закладом із специфічними умовами навчання, організація освітнього процесу в якому здійснюється із дотриманням норм Закону України «Про вищу освіту». Академія забезпечує підготовку фахівців як для пенітенціарної системи, так і для інших установ та організацій.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18?find=1&text> (дата звернення: 09.02.2021).

2. Статут Академії Державної пенітенціарної служби, заснованої на державній формі власності, підпорядкованої Міністерству юстиції

України: наказ Міністерства юстиції України від 21.11.2016 р. № 3290/5. URL: <http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Statut-Akademii-DPTs.pdf> (дата звернення: 09.02.2021).

3. Положення про організацію освітнього процесу в Академії Державної пенітенціарної служби: наказ Академії Державної пенітенціарної служби від 29.05.2020 р. № 191/ОД. URL: <http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Polozhennja-pro-organizaciju-osvitnogo-procesu.pdf> (дата звернення: 09.02.2021).

Nishchymna S.

ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE ACADEMY OF THE STATE PENITENTIARY SERVICE

The article addresses to the characteristics of the administrative and legal support of the the educational process organization in the Academy of the State Penitentiary Service. With the declaration of independence, Ukraine has paid attention to build a European state with appropriate standards in all spheres of state activity. One of the priority areas of this course is the development of a new functioning system of the structure of law enforcement agencies, including the penitentiary system. For the proper functioning of this institution, professional personnel is needed, who will be the main persons of the development of the new penitentiary system of Ukraine in compliance with the leading standards of the European community.

The Academy of the State Penitentiary Service has been established and operates in accordance with the Law of Ukraine "On Higher Education". The main purpose of the Academy is to train specialists in the field of knowledge "Law", "Social and Behavioral Sciences" and other fields in order to meet the needs of the State Penitentiary Service of Ukraine, to provide society with qualified specialists with higher education, scientific, scientific and pedagogical staff according to the state order, contractual obligations and thus the new generations formation of national intelligentsia. The educational process in higher educational institutions with specific learning conditions, such as the Academy of the State Penitentiary Service, is carried out in accordance with the legislation on higher education, although general subordination is carried out by the relevant ministry - the Ministry of Justice of Ukraine. Having certain peculiarities in the cadets, students and associate professors' training, the Academy also prepares students and graduate students at the expense of individuals and legal entities.

The main participants in the educational process at the Academy, as well as in any higher educational institution with specific learning conditions, along with research and teaching staff, are cadets (students) (at the expense of legal entities), students (at the expense of individuals), associate professors (graduate students). All higher education obtainers, enrolled in the Academy receive higher education at the first (bachelor's), second (master's) and third (educational-scientific) levels.

Key words: *administrative and legal support, educational process, Ministry of Justice of Ukraine, Academy of the State Penitentiary Service, penitentiary system.*

References

1. Ukraine (2014), *On higher education*: Law of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18?find=1&text> (last accessed: 09.02.2021).

2. Ukraine (2016), *Statute of the Academy of the State Penitentiary Service based on the state form of ownership and subordination to the Ministry of Justice of Ukraine*: Order of the Ministry of Justice of Ukraine, Kyiv, available at: <http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Statut-Akademii-DPtS.pdf> (last accessed: 09.02.2021).

3. Ukraine (2020), *Regulations on the organization of the educational process in the Academy of the State Penitentiary Service*: Order of the Academy of the State Penitentiary Service, Chernihiv, available at: <http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Polozhennja-pro-organizaciju-osvitnogo-procesu.pdf> (last accessed: 09.02.2021).